

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय
माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली
आदेश

०७०-WO-०१२४

विषय:- परमादेश ।

भोजपुर जिल्ला देउराली गा.वि.स. वडा नं. २ घर भई हाल केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, थापाथलीमा नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा, तथ्यांक समूह, राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी(प्रा.) को निर्देशक पदमा कार्यरत डा. रुद्र सुवाल.....१

काभ्रे जिल्ला खोपासी गा.वि.स. वडा नं. ४ घर भई हाल केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, थापाथलीमा नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा, तथ्यांक समूह, राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी(प्रा.) को निर्देशक पदमा कार्यरत राजन सिलवाल.....१

स्याङ्जा जिल्ला विचारी चौतारा गा.वि.स. वडा नं. ५ घर भई हाल केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, थापाथलीमा नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा, तथ्यांक समूह, राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी(प्रा.) को निर्देशक पदमा कार्यरत सुशील कुमार शर्मा.....१

तनहुँ जिल्ला भानु गा.वि.स. वडा नं. ६ घर भई हाल सामान्य प्रशासन मन्त्रालयमा नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा, तथ्यांक समूह, राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी(प्रा.) को निर्देशक पदमा कार्यरत रामहरि गैहे.....१

निवेदक

तनहुँ जिल्ला केशवटार गा.वि.स. वडा नं. १ घर भई हाल केन्द्रीय तथ्यांक विभागमा नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा, तथ्यांक समूहको राजपत्रांकित तृतीय श्रेणीको तथ्यांक अधिकृत पदमा कार्यरत सरोज भट्टराई.....१

कास्की जिल्ला सिशुवा गा.वि.स. वडा नं. ६ घर भई हाल केन्द्रीय तथ्यांक विभागमा नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा, तथ्यांक समूहको राजपत्रांकित तृतीय श्रेणीको तथ्यांक अधिकृत पदमा कार्यरत णराज तिवारी.....१

संखुवासभा जिल्ला मादी रामवेनी गा.वि.स. वडा नं. ५ घर भई हाल केन्द्रीय तथ्यांक विभागमा नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा, तथ्यांक समूहको राजपत्रांकित तृतीय श्रेणीको तथ्यांक अधिकृत पदमा कार्यरत शान्त्वना शर्मा.....१

स्याङ्जा जिल्ला गणेशपुर गा.वि.स. वडा नं. १ घर भई हाल केन्द्रीय तथ्यांक विभागमा नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा, तथ्यांक समूहको राजपत्रांकित तृतीय श्रेणीको तथ्यांक अधिकृत पदमा कार्यरत ऋषिराम पोखरेल.....१

प्युठान जिल्ला पकला गा.वि.स. वडा नं. ३ घर भई हाल केन्द्रीय तथ्यांक विभागमा नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा, तथ्यांक समूहको राजपत्रांकित तृतीय श्रेणीको तथ्यांक अधिकृत पदमा कार्यरत शिवलाल शर्मा.....१

पाल्पा जिल्ला कसेनी गा.वि.स. वडा नं. ७ घर भई हाल केन्द्रीय तथ्यांक विभागमा नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा, तथ्यांक समूहको राजपत्रांकित तृतीय श्रेणीको तथ्यांक अधिकृत पदमा कार्यरत दिनेश भट्टराई.....१

भक्तपुर जिल्ला भक्तपुर न.पा. वडा नं. १५ घर भई हाल केन्द्रीय तथ्यांक विभागमा नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा, तथ्यांक समूहको राजपत्रांकित तृतीय

श्रेणीको तथ्यांक अधिकृत पदमा कार्यरत विकाश मल्ल.....१

सल्यान जिल्ला हिवल्चा गा.वि.स. वडा नं. ४ घर भई हाल केन्द्रीय तथ्यांक विभागमा नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा, तथ्यांक समूहको अनंकित प्रथम श्रेणीको तथ्यांक सहायक पदमा कार्यरत दामोदर न्यौपाने.....१

विरुद्ध

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबार, काठमाडौं.....१

सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं.....१

अर्थ मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं.....१ विपक्षी

लोक सेवा आयोग, केन्द्रीय कार्यालय, अनामनगर, काठमाडौं.....१

राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय, सिंहदरबार, काठमाडौं.....१

केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, थापाथली, काठमाडौं.....१

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२ र १०७(२) बमोजिम यस अदालतमा दायर हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार छः-

हामी रिट निवेदकहरू नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा, तथ्यांक समूहको माथि उल्लेख भएबमोजिमका पदमा कार्यरत छौं। निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा २ को खण्ड (क) मा निजामती सेवा भन्नाले दफा ३ बमोजिम गठित निजामती सेवा सम्झनु पर्दछ। दफा ३(क) मा नेपाल सरकारले नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा गठन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। दफा ६(१) मा निजामती सेवामा तोकिए बमोजिमका विभिन्न समूह तथा उपसमूहहरू रहन सक्ने व्यवस्था छ। निजामती सेवा नियमावली, २०५० को नियम ८ मा ऐनको दफा ६ को उपदफा १ बमोजिम निजामती सेवामा रहने समूह तथा उपसमूहहरू अनुसूची-३ बमोजिम हुनेछन् भन्ने व्यवस्था छ। सोहि नियमावलीको अनुसूची-३ को खण्ड (छ)

मा नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा अन्तर्गत आर्थिक योजना समूह र तथ्यांक समूह रहने व्यवस्था छ। यसरी निजामती सेवा ऐन र नियमावलीमा नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा अन्तर्गत आर्थिक योजना समूह र तथ्यांक समूह रहने व्यवस्था गरिएकोमा तथ्यांक समूह गठन गरिए पनि आर्थिक योजना समूहमा हालसम्म गठन भएको छैन। कानूनी व्यवस्थाबमोजिम आर्थिक योजना समूह गठन गरी पदपूर्ति गर्नुपर्नेमा त्यसो गरिएको छैन। यसबाट हामी निवेदकहरूको वृत्ति विकासमा असर पर्नुको साथै नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२(३)(च) द्वारा प्रदत्त कुनै पेशा रोजगार गर्ने स्वतन्त्रतामा समेत असर परेको छ। सरकारी निकायको कार्य सम्पादन विज्ञ जनशक्तिबाट हुनुपर्नेमा आर्थिक योजना समूहमा हालसम्म गठन नहुँदा त्यसो हुन सकेको छैन। यसबाट आर्थिक योजना समूहमा दरबन्दी सृजना र पदपूर्ति समेतमा असर परेको छ। नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा (गठन, समूह तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ती) नियमहरू, २०५१ को नियम ४(१) मा सेवामा कामको प्रकृति, सो काम सम्पादन गर्न चाहिने न्यूनतम शैक्षिक योग्यता र कार्य विशिष्टता समेतको आधारमा सेवा भित्रको सामान प्रकृतिका पदहरू समावेश भएको अनुसूची-१ बमोजिमका समूहहरू रहने र अनुसूची-१ मा आर्थिक योजना समूह र तथ्यांक समूह रहने व्यवस्था छ। अनुसूची-२ मा आर्थिक योजना समूह र तथ्यांक समूहमा रहने पदहरूको व्यवस्था गरी योग्यता समेत निर्धारण गरी वृत्ति विकासको आधारहरू तय गरिएको छ। विकास प्रशासनको अभिन्न अंगको रूपमा रहेको राष्ट्रिय योजना आयोगमा आर्थिक योजना समूह अन्तर्गतका विज्ञहरूको Think Tank रही विकास योजनाको तय गर्नसमेत आर्थिक योजना समूहको शीघ्र गठन हुनु आवश्यक छ। तर हाल आर्थिक योजना समूहको काम नेपाल प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूहका कर्मचारीहरूबाट भइरहेको हुँदा आर्थिक योजना समूहको पेशागत स्वतन्त्रता र वृत्ति विकासमा असर परेको छ।

यसबाट राष्ट्रिय योजना आयोगको Institutional Memory समेत रहन सकेको छैन। विषय विशेषज्ञले गर्नुपर्ने योजना तर्जुमा, अनुगमन र मूल्यांकनको कार्य अरु जनशक्तिद्वारा सम्पादन गर्दा परिणाममा असर पर्ने स्थिति हुंदासमेत योजना आयोजनाको कार्यमा संलग्न हुने आर्थिक योजना समूह हालसम्म क्रियाशिल गराइएको छैन यसबाट Right Person in Right Place को अवधारणा समेत कार्यान्वयन भएको छैन। तसर्थ कानूनबमोजिम गठन भई कार्यान्वयन नभएको आर्थिक योजना समूहको कार्य नेपाल प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूहका कर्मचारीहरूबाट गराइएको हुंदा उपरोक्त कार्य नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा, आर्थिक योजना समूहका जनशक्तिबाट गराउन राष्ट्रिय आयोगको सचिवालयमा हाल कार्यरत नेपाल प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूहका दरबन्दीहरूलाई योजना समूहका दरबन्दीबाट व्यवस्थापन गर्नु, स्थानीय निकायका स्थानीय विकास अधिकारी, योजना अधिकृत र कार्यकारी अधिकृतलाई आर्थिक योजना समूहका दरबन्दीबाट मात्र व्यवस्थापन गर्नु र आर्थिक योजना समूहमा आबद्ध कर्मचारीहरूको सरुवा समूह भित्रबाट मात्र व्यवस्थापन गर्नु भनी विपक्षीहरूका नाममा परमादेश समेतको आदेश जारी गरिपाउँ भन्ने डा. रुद्र सुवाल समेतको रिट निवेदन।

यसमा के कसो भएको हो, निवेदकको माग बमोजिमको आदेश जारी हुनुपर्ने हो होइन। आदेश जारी हुनु नपर्ने भए सोको कारण तथा प्रमाणसहित बाटाको म्याद बाहेक १५ दिनभित्र महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमार्फत लिखित जवाफ पेश गर्नु भनी यो आदेश र निवेदनको प्रतिलिपि साथै राखी प्रत्यर्थीहरूका नाममा म्याद जारी गरी लिखित जवाफ पेश भएपछि अवधि नाघेपछि विषयवस्तुको गाम्भीर्यतालाई ध्यानमा राखी अग्राधिकार दिई पेश गर्नु।

रिट निवेदकको निवेदन जिकिर यस मन्त्रालयको क्षेत्राधिकारभित्र नपर्ने हुंदा रिट निवेदन खारेज गरीपाउँ भन्ने अर्थ मन्त्रालयको लिखित जवाफ।

रिट निवेदकहरू आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा, तथ्यांक समूहको विभिन्न पदमा कार्यरत रहेकै छन्। सेवा, समूह तथा उपसमूहको विभिन्न पदका लागि आवश्यक पर्ने कर्मचारी संख्या र जिम्मेवारी सम्बन्धी कुरा आवश्यकता अनुसार निर्धारण हुने विषय हो। आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवाको तथ्यांक समूहमा कार्यरत रिट निवेदकहरूको वृत्ति विकास सोही समूहबाटै हुने र सोही सेवाको अर्को समूहको दरबन्दी सम्बन्धी विषय निवेदकहरूको चासोको विषय नभै हकदैया नभएको र निजहरूको हक अधिकार हनन हुने गरी यस आयोगबाट कुनै काम कारवाही नभएको हुँदा रिट निवेदन खारेज गरिपाउँ भन्ने लोक सेवा आयोगको लिखित जवाफ।

निवेदन माग बमोजिम आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवाअन्तर्गत आर्थिक योजना समूहलाई निजामती सेवा ऐन तथा नियमावलीमा भएको व्यवस्थाबमोजिम क्रियाशील गराएको अवस्थामा यस विभागको योजना सम्बन्धी कार्य सम्पादनमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने, सेवाभिन्न कार्यरत कर्मचारीहरूको वृत्ति विकास र मनोबलमा सकारात्मक योगदान पुगी प्रतिस्पर्धात्मक क्षमताको विकास हुने, विकास प्रशासनको आधार मजबूत भै आवधिक योजनाहरूमा लिइएका लक्ष्य प्राप्तिमा सहयोग पुग्ने हुँदा सोहीबमोजिम मार्गनिर्देशन हुन निवेदन छ भन्ने व्यहोराको केन्द्रीय तथ्यांक विभागको लिखित जवाफ।

रिट निवेदकहरू आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवाअन्तर्गत तथ्यांक समूहमा कार्यरत रही सोही समूहमा वृत्ति विकासका अवसर रहेको अवस्था छ। राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालयमा हाल कार्यरत नेपाल प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूहका दरबन्दीलाई आर्थिक योजना समूहका दरबन्दीबाट व्यवस्थापन गर्ने, स्थानीय विकास अधिकारी, कार्यकारी अधिकृतजस्ता तद योजना समूहका दरबन्दीबाट व्यवस्थापन गर्नुपर्ने भन्ने निवेदन जिकिरको कुनै कानूनी आधार

नदेखिंदा र निजामती सेवा ऐन, २०४९ र निजामती सेवा नियमावली, २०५० अनुसार सेवा समूहको व्यवस्थापन भई नियुक्ति, सरुवा र बढुवा भइरहेको हुँदा रिट निवेदन खारेज गरिपाउँ भन्ने सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको लिखित जवाफ। सोही व्यहोराको प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको लिखित जवाफ।

आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा अन्तर्गत आर्थिक योजना समूहको क्रियाशीलता, विभिन्न निकायहरुमा रहने पद , सेवा प्रवाह र वृत्ति विकास लगायतका पक्षहरुमा Concept Note सहितको प्रतिवेदन तयार गर्न २०६९ चैत्रमा यस आयोगको सचिवालयका मानव संसाधन महाशाखा प्रमुखको संयोजकत्वमा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, अर्थ मन्त्रालय, लोकसेवा आयोग, स्थानीय विकास मन्त्रालय र केन्द्रीय तथ्यांक विभागका पदाधिकारी रहेको कार्यदल गठन भै कार्य भैरहेको र सोको प्रतिवेदन पेश भएपछि रिट निवेदन जिकिरको सम्बन्धमा सम्बोधन हुने नै हुँदा रिट निवेदन खारेज गरिपाउँ भन्ने राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालयको लिखित जवाफ।

नियम बमोजिम दैनिक पेशी सूचिमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनमा निवेदकका तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता डा. भीमार्जुन आचार्यले निजामती सेवा भित्र रहने सेवा, समूह र उपसमूहको व्यवस्थापन निजामती सेवा ऐन, २०४९ तथा निजामती सेवा नियमावली, २०५० द्वारा भई आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा अन्तर्गत आर्थिक योजना समूह र तथ्यांक समूह रहने व्यवस्था भए पनि हालसम्म आर्थिक योजना समूहको गठन नभएको हुँदा निवेदकहरुको वृत्ति विकासमा असर परेको, सो समूहले प्राप्त गर्ने सेवा, सुविधा र अवसर अन्य सेवा समूहका कर्मचारीहरुले पाई निवेदकहरु त्यस्तो अवसरबाट बञ्चित रहेको हुँदा निवेदन मागबमोजिम परमादेश जारी हुनुपर्दछ भनी तथा विपक्षीहरुका तर्फबाट

उपस्थित सह-न्यायाधिवक्ता श्री रेवतीराज त्रिपाठीले निवेदकहरु आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवाको तथ्यांक समूहमा कार्यरत रहेको कुरा रिट निवेदनबाटै प्रष्ट भैसकेको छ। साथै निजामती सेवा सम्बन्धी ऐन नियमबाट स्वतः सेवा समूहको गठन तथा व्यवस्थापन भैसकेको र सोही बमोजिम आर्थिक योजना समूहको पनि गठन भैसकेको हुँदा रिट निवेदन खारेज गरिपाउँ भनी गर्नुभएको बहस सुनियो। अब रिट निवेदकको निवेदन जिकिर पुग्न सक्छ सक्दैन तथा निवेदन मागबमोजिम आदेश जारी हुनुपर्ने हो होइन भन्ने सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा २(क) र ३(क) तथा निजामती सेवा नियमावली, २०५० को अनुसूची ३ को खण्ड (छ) बमोजिम नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा अन्तर्गत आर्थिक योजना समूह र तथ्यांक समूह रहने व्यवस्था भएकोमा उल्लेखित कानूनी व्यवस्था भएको लामो समय हुँदा पनि हालसम्म आर्थिक योजना समूह गठन नहुँदा हामी सो समूहमा आवद्ध हुनुपर्ने योग्यता भएका सो सेवाका कर्मचारीहरुको वृत्ति विकासमा असर पर्नुको साथै समूहले गर्नुपर्ने काम तथा पाउनुपर्ने अवसरहरु अन्य सेवा समूहका कर्मचारीहरुले पाइरहेको अवस्था छ। कानूनबमोजिम गठन भई कार्यान्वयन नभएको आर्थिक योजना समूहको कार्य नेपाल प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूहका कर्मचारीहरुबाट गराइएको हुँदा उपरोक्त कार्य नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा, आर्थिक योजना समूहका जनशक्तिबाट गराउन राष्ट्रिय आयोगको सचिवालयमा हाल कार्यरत नेपाल प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूहका दरबन्दीहरुलाई योजना समूहका दरबन्दीबाट व्यवस्थापन गर्नु, स्थानीय निकायका स्थानीय विकास अधिकारी, योजना अधिकृत र कार्यकारी अधिकृतलाई आर्थिक योजना समूहका दरबन्दीबाट मात्र व्यवस्थापन गर्नु र आर्थिक योजना समूहमा आवद्ध कर्मचारीहरुको सरुवा समूह भित्रबाट मात्र व्यवस्थापन गर्नु भनी विपक्षीहरुका

नाममा परमादेश समेतको आदेश जारी गरिपाऊं भन्ने नै मुख्य रिट निवेदन जिकिर रहेको देखिन्छ। सामान्य प्रशासन मन्त्रालय समेतका विपक्षीहरूले निवेदन मागलाई अन्यथा भनी लिखित जवाफ पेश गरे पनि आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा र अन्तर्गतका समूहहरू संचालन गर्ने मुख्य सरोकारवाला निकाय केन्द्रीय तथ्यांक विभागले निवेदन मागको समर्थन गर्दै निवेदन माग बमोजिम आदेश भएको अवस्थामा विभागको कार्यसम्पादनमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने, सेवाभिन्न कार्यरत कर्मचारीहरूको मनोबलमा बृद्धि भई निजामती सेवाभिन्न प्रतिस्पर्द्धात्मक क्षमताको विकास हुने, विकास प्रशासनको आधार मजबूत हुने हुँदा सोही बमोजिम रिट जारी हुने अपेक्षा रख्दै लिखित जवाफ पेश गरेको देखिन्छ। यसरी विपक्षी निकायहरूबाटै फरक फरक व्यहोराको लिखित जवाफ पेश हुनु र तीमध्ये एउटा निकायबाट निवेदन मागको समर्थन गर्दै लिखित जवाफ पेश हुनुलाई सामान्य स्थिति मान्न मिल्दैन र यसबाट विवादित आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा भित्रको आर्थिक योजना समूहको गठन र संचालनमा विपक्षी निकायहरूबीच मतभिन्नता रहेको तथा कानूनबमोजिम गठित सेवा समूहको संचालन र समूहभित्रको वृत्ति विकासका अवसरहरूमा असर परेको देखिन आउँछ। सेवा समूहको गठन तथा संचालन कुनै व्यक्ति वा निकायको इच्छामा निर्भर हुने नभई कानून बमोजिम हुने कुरा हो। मुलुकको सामान्य प्रशासन संचालन गर्न निजामती सेवाको गठन गरी सो सेवाभिन्न रहने समूह-उपसमूहहरू संचालन गर्ने प्रयोजनले निजामती सेवा ऐन, २०४९, सो ऐनको परिधिभित्र रही निजामती सेवा नियमावली, २०५० र नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा (गठन, समूह तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ति) नियमहरू, २०५१ जारी भएको देखिन्छ। निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा २ को खण्ड (क) मा निजामती सेवा भन्नाले दफा ३ बमोजिम गठित निजामती सेवा सम्झनु पर्दछ भन्ने व्यवस्था छ। दफा ३ मा नेपाल सरकारले निजामती सेवामा नेपाल आर्थिक योजना

तथा तथ्यांक सेवासहित १० वटा सेवाहरूको गठन हुने व्यवस्था गरी ऐ. दफा ३ को खण्ड (क) मा नेपाल सरकारले नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा गठन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। दफा ६(१) मा निजामती सेवामा तोकिए बमोजिमका विभिन्न समूह तथा उपसमूहहरू रहन सक्ने व्यवस्था छ। निजामती सेवा नियमावली, २०५० को नियम ८ मा ऐनको दफा ६(१) बमोजिम निजामती सेवामा रहने समूह तथा उपसमूहहरू अनुसूची-३ बमोजिम हुनेछन् भन्ने व्यवस्था छ। सोहि नियमावलीको अनुसूची-३ को खण्ड (छ) मा नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा अन्तर्गत आर्थिक योजना समूह र तथ्यांक समूह गरी २ वटा समूहहरू रहने व्यवस्था छ। प्रत्येक सेवा समूह र उपसमूहभित्रको सेवाको शर्त समेत उल्लिखित कानूनी व्यवस्थाले गर्न खोजेको देखिन्छ। त्यसैगरी नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा (गठन, समूह तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ती) नियमहरू, २०५१ ले समेत उल्लिखित कानूनी व्यवस्थाको पुनरावृत्ति गरेको छ। नियम ४(१) ले नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवामा अनुसूची-१ बमोजिमका समूहहरू रहनेछन् भन्ने व्यवस्था गरेको छ भने सोहिबमोजिम अनुसूची-१ मा आर्थिक योजना समूह र तथ्यांक समूह गरी २ वटा समूहहरू रहने व्यवस्था छ। कामको प्रकृति, सो काम सम्पादन गर्न चाहिने न्यूनतम शैक्षिक योग्यता र कार्य विशिष्टता समेतको आधारमा सेवा भित्रको समान प्रकृतिका पदहरू समावेश भएको अनुसूची-१ बमोजिमका उल्लिखित समूहहरू रहने व्यवस्था गरेको छ। अनुसूची-२ मा आर्थिक योजना समूह र तथ्यांक समूहमा रहने पदहरूको व्यवस्था गरी योग्यता समेत निर्धारण गरी विशिष्टीकरणद्वारा सेवा पदान गर्ने तय गरिएको देखिन्छ। अनुसूची-३ मा नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा अन्तर्गतका आर्थिक योजना समूह र तथ्यांक समूह समेतको लागि योग्यता निर्धारण गरिएको छ। निजामती सेवा ऐन, २०४९ र निजामती सेवा नियमावली, २०५० बमोजिम गठित सेवाहरूमध्ये नेपाल इन्जियरिङ

सेवा, नेपाल कृषि सेवा, नेपाल न्याय सेवा, नेपाल परराष्ट्र सेवा, नेपाल प्रशासन सेवा, नेपाल लेखापरीक्षण सेवा, नेपाल वन सेवा, नेपाल विविध सेवा, र नेपाल शिक्षा सेवा अन्तर्गतका समूहहरू उल्लेखित कानूनी व्यवस्था लागू हुनासाथ तत्काल कार्यान्वयनमा आइसकेको अवस्थामा नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा अन्तर्गतका आर्थिक योजना समूह र तथ्यांक समूहमात्र गठन भई आर्थिक योजना समूह हालसम्म गठन भएको देखिंदैन। यसरी आर्थिक योजना समूह गठन नभएको सन्दर्भमा विपक्षी केन्द्रीय तथ्यांक विभागले लिखित जवाफमा निवेदन मागको समर्थन गरेको र अन्य विपक्षीहरूले के कारणले उक्त समूह गठन हुन नसकेको हो भन्ने कुरा स्पष्ट खुलउन सकेको देखिंदैन। वि.सं.२०५० सालमै गठन एवं संचालन हुने कानूनी व्यवस्था भए बमोजिम अन्य सेवा समूहहरू तत्काल गठन भै कार्यान्वयनमा आइसकेको अवस्थामा आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा अन्तर्गतको आर्थिक योजना समूह लामो समयसम्म गठन नहुनुलाई सामान्य मान्न मिल्दैन। निजामती सेवा भनेको शासन व्यवस्था संचालनको आधारमात्र नभै त्यसभित्र कार्यरत जनशक्तिको व्यवस्थापन र तिनको वृत्ति विकासको आधारशीला पनि हो। प्रचलित कानूनको परिधिभित्र रहेर त्यस योग्यताको प्रयोगद्वारा सेवाग्राहीले सेवा पाउनु नै सुशासनको आधार हुनसक्छ। जसको जहां योग्यता पुग्छ, त्यहां सेवा प्रदान गर्ने र सेवाग्राहीले सेवा पाउने व्यवस्थाबाटै सेवाप्रदायक र सेवाग्राहीको सन्तुष्टिको विषय हुनसक्छ। त्यो नै समूह गठनको मूल उद्देश्य हो। जसको कार्यान्वयनबाट दुबै पक्षलाई सन्तुष्टिको उत्साह उत्पन्न हुन्छ। निवेदकहरू असाधारण अधिकारक्षेत्रको माध्यमबाट अदालत प्रवेश गर्नु, विपक्षी मध्यकै केन्द्रीय तथ्यांक विभागबाट निवेदन मागको समर्थन गर्दै लिखित जवाफ पेश गर्नुबाट पनि कानूनबमोजिम गठन हुनुपर्ने आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा भित्रको आर्थिक योजना समूहको गठन तथा संचालनमा विपक्षी निकायहरूबीच उक्त कानूनी व्यवस्था कार्यान्वयनमा पारस्परिक

समन्वय नभएको स्थिति देखिँदा हालसम्म उल्लेखित कानूनी व्यवस्था कार्यान्वयन नभई आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा अन्तर्गत आर्थिक योजना समूह गठन तथा संचालन हुन नसकेको देखिन आयो। तसर्थ उल्लेखित कानूनी व्यवस्थाको तत्काल कार्यान्वयन गरी आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा अन्तर्गतको आर्थिक योजना समूहको गठन तथा संचालन गरी सो समूहका कर्मचारीहरु कार्यरत रहने निकायमा सोहीबमोजिम दरबन्दी व्यवस्थापन गर्नु भनी विपक्षीहरुका नाउँमा परमादेश जारी हुने ठहर्छ। दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाइदनु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत/उपसचिव :- विदुर काफ्ले

कम्प्यूटर गर्ने :- सबिना अधिकारी

इति सम्बत् २०७१ साल पुष महिना १ गते रोज ३ शुभम्